2.5. Het Comité dringt er bij de Commissie en de Raad op aan te bevorderen dat zoveel mogelijk derde landen de Conventie van Rome ratificeren, en met name al die landen die speciale banden onderhouden met de Gemeenschap ingevolge de Overeenkomst van Lomé of ingevolge associatieovereenkomsten, zoals worden voorbereid met Hongarije, Tsjecho-Slovakije en Polen.

2.6. Hoewel dus enige verduidelijking vereist is ten aanzien van de juridische grondslag, stemt het Comité voor het overige in met het voorstel voor een beschikking.

Gedaan te Brussel, 3 juli 1991.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDELIN

3. **Verdere overwegingen**

Nadat het onderhavige voorstel is goedgekeurd en tenuitvoer is gelegd, zou de Gemeenschap, volgens het Comité, moeten verzoeken om een herziening van de Conventies van Bern en Rome [via de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom (WIPO)], ten einde een nog betere bescherming van het auteursrecht en aanverwante rechten te bewerkstelligen.

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde met het auteursrecht verwante rechten

(91/C 269/17)

De Raad heeft op 5 februari 1991 besloten, overeenkomstig artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 5 juni 1991 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Moreland.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 288e zitting (vergadering van 3 juli 1991) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen voor, 4 stemmen tegen, bij 2 onthoudingen is goedgekeurd.

1. **Inleiding**

1.1. Het onderhavige voorstel voor een richtlijn waarborgt auteurs, uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en filmproducenten bepaalde rechten. De lid-staten dienen er namelijk voor te zorgen dat letterkundige werken, composities, live-uitvoeringen, films en geluidsopnamen door middel van verhuur- en uitleenrechten worden beschermd. Dit betekent dat een houder van een auteursrecht of een aanverwant recht op een dergelijk werk het recht heeft anderen te verbieden kopieën van het werk te verhuren of uit te lenen aan derden zonder zijn toestemming.

1.2. De richtlijn verplicht de lid-staten er ook toe bepaalde met het auteursrecht verwante rechten toe te staan. Hiertoe behoren onder meer het recht om vastlegging van live-uitvoeringen te verbieden, het recht de verveelvoudiging van geluidsopnames te verbieden en de verveelvoudiging en verspreiding van films tegen te gaan, het recht het kopiëren van uitzendingen te verbieden.

2. Algemene opmerkingen

2.1.1. In zijn advies inzake het „Groenboek over het auteursrecht en de technologische uitdaging" van de Commissie heeft het Comité m.b.t. hoofdstuk IV (distributierecht, uitputting van de rechten en verhuurrechten) het volgende opgemerkt [1]:

> „De conclusie dat in het geval van geluids- en video-opnamen een verhuurrecht moet worden ingevoerd en dat een hiertoe strekkende richtlijn zou moeten worden opgesteld, wordt door het Comité toegejuicht. Ongetwijfeld zou de houder van het auteursrecht hier niet alleen maar recht op een billijke beloning voor het verhuren van de goederen in kwestie moeten hebben, maar (...) ook daadwerkelijke zeggenschap over het verhuren moeten krijgen..."

2.1.2. Het Comité is dan ook ingenomen met de bepalingen in de ontwerp-richtlijn over geluids- en beeldopnamen; met name het voorstel de rechthebbenden zeggenschap te geven wordt toegejuicht. Hoewel hoofdstuk IV van het Groenboek hoofdzakelijk gericht was op verhuur van geluids- en video-opnamen, staat het Comité positief tegenover uitbreiding van het verhuurrecht tot alle auteursrechtelijk beschermde werken, en tegenover de voorstellen inzake uitleenrecht en andere met het auteursrecht verwante rechten, maar maakt daarbij wel de volgende opmerkingen.

2.2. Het komt het Comité voor dat de artikelen 3 en 4 de meeste aandacht van de Raad zullen vragen en het wil op deze artikelen dan ook de nadruk leggen in de algemene opmerkingen.

2.2.1. Artikel 3: het recht op een „passend gedeelte" van de vergoeding bij verhuur of uitlening

2.2.1.1. Het Comité geeft toe dat het bijzonder moeilijk is dit artikel goed te formuleren, met name gezien de nuances tussen de verschillende nationale methoden van regelgeving en de moeilijkheid deze nuances in de verschillende werktalen van de Gemeenschap goed over te brengen. [Dit probleem is namelijk duidelijk aan de orde bij de verschillen in vertaling van „adequate" („passend") en „equitable" („billijke") in de artikelen 3 en 4, woorden met een klaarblijkelijk onderscheiden betekenis die echter in de Duitse tekst met hetzelfde woord zijn vertaald.]

2.2.1.2. De tekst dient dan ook zeer zorgvuldig te worden bekeken, ten einde te garanderen dat:

— deze duidelijk is en in alle talen goed wordt begrepen en in alle lid-staten hetzelfde effect sorteert,

— met zo min mogelijk ingrijpen in het verbintenissenrecht, wordt gezorgd voor een behoorlijke vergoeding en het juiste evenwicht tussen rechthebbenden,

— een veelheid van rechthebbenden wier toestemming nodig is voor de normale verhuring of uitlening van kopieën van met auteursrecht beschermde werken, wordt vermeden,

— houders van verhuur- en uitleenrechten hun rechten vrij kunnen overdragen tegen een passende vergoeding, waarover vrij kan worden onderhandeld.

2.2.2. Artikel 4: afwijking van het uitsluitende uitleenrecht

2.2.2.1. Slechts vier lid-staten kennen een openbaar uitleenrecht en de wijze waarop dat uitleenrecht geregeld is, loopt in die lid-staten uiteen. Wat de harmonisatie van die regelingen betreft, beperkt het voorstel voor een richtlijn zich ertoe te bepalen dat auteurs recht hebben op een „billijke" vergoeding (is er een verschil tussen „billijk" en „passend"?). De huidige formulering betekent in ieder geval dat de vergoeding gelijk zou moeten zijn aan de vergoeding die zou kunnen worden overeengekomen voor een uitleen-licentie, indien deze afwijking niet zou bestaan. Als dat niet de bedoeling is, en b.v. de veel minder genereuze Britse regeling moet kunnen worden gehandhaafd, dan moet de formulering van het voorstel nog eens worden herzien.

2.2.2.2. Onder erkenning van het gegeven dat het een hele stap is van alle lid-staten niet alleen te verlangen dat zij een openbaar uitleenrecht invoeren, maar ook nog een uitleenrecht op gemeenschappelijke basis, kan het Comité niet anders dan vaststellen dat bij handhaving van de huidige formulering van artikel 4 er geen sprake zal zijn van harmonisatie van het uitleenrecht. Dit komt allereerst doordat afwijking van het uitsluitende uitleenrecht facultatief is. Daarnaast zal, doordat de lid-staten verschillende definities hanteren van het begrip „auteur", de afwijking in de ene lid-staat wel en in de andere lid-staat niet tevens gelden voor artiesten, producers, enz. Bijgevolg zal het praktisch effect van artikel 4 per lid-staat zeer sterk verschillen.

In verband hiermee geeft het Comité de Commissie in overweging a) te bepalen dat artikel 4 niet van toepassing is op geluidsopnamen, cinematografische werken, beeld- en audiovisuele opnamen, en b) in artikel 4 „althans de auteurs" te wijzigen in „de rechthebbenden genoemd in artikel 2, lid 1".

2.2.2.3. Het Comité zou willen benadrukken dat gebruikmaking van het uitleenrecht de werking van openbare bibliotheken niet mag schaden, doordat te hoge vergoedingen worden aangerekend.

2.3. In het richtlijnvoorstel wordt niet getracht de wettelijke voorschriften met betrekking tot de duur van het auteursrecht te harmoniseren. Het Comité geeft toe dat dit problemen kan opleveren, met name voor die lid-staten die de rechten van auteurs langer beschermen dan de Commissie voorstelt te doen. De meest voor de hand liggende keuze voor letterkundige werken, vijftig jaar na de dood van de auteur, zou moeilijk zijn voor b.v. Duitsland, waar de duur van het auteursrecht ze-

[1] PB nr. C 71 van 20. 3. 1989.

ventig jaar is, voor Frankrijk, waar zeventig jaar geldt voor composities, en voor Spanje, waar zestig jaar geldt. Het Comité stelt verder vast dat de Commissie van plan is in de nabije toekomst harmonisatie van de beschermingsduur voor te stellen. Het ontbreken van enige harmonisatie heeft tot nu toe namelijk de meeste geschillen veroorzaakt en heeft in de praktijk het grootste aantal belemmeringen van de intracommunautaire handel opgeleverd. De richtlijn wordt door het achterwege blijven van een harmonisatie van de beschermingsduur dan ook geweldig afgezwakt.

2.4. Toepassing van de bepalingen betreffende het verhuurrecht zal onvermijdelijk consequenties hebben voor de overheidsuitgaven in de lid-staten. De lid-staten die geen uitleenrecht kennen, of die het recht beperken tot hun eigen ingezetenen of tot auteurs die in de eigen taal schrijven, zullen voor hogere uitgaven komen te staan. Indien de uitdrukking „billijke vergoeding" die in artikel 4 gebezigd wordt met betrekking tot de afwijking van het uitsluitende uitleenrecht, een vergoeding betekent die overeenkomt met een d.m.v. vrije onderhandelingen vastgestelde vergoeding voor een uitleenlicentie, dan zal er zelfs in lid-staten die al een, nauwelijks discriminatoir te noemen, regeling van het uitleenrecht kennen, sprake zijn van verhoging van de openbare uitgaven en van extra administratiekosten voor bibliotheken. Het Comité vindt niet dat deze financiële overweging de uitvaardiging van de richtlijn in de weg zou moeten staan, maar de lid-staten moeten er bij het opstellen van hun begrotingen wel rekening mee houden.

2.5. *Met het auteursrecht verwante rechten*

In hoofdstuk II van het richtlijnvoorstel ontbreken bepalingen met betrekking tot het secundaire gebruik anders dan het reeds in hoofdstuk I geregelde verhuren en uitlenen. Hierbij moet met name worden gedacht aan rechten met betrekking tot het (her)uitzenden of op andere wijze openbaarmaken van reeds vastgelegde uitvoeringen. Ook deze rechten vallen, naar de mening van het Comité, onder de bescherming van het exclusieve houderschap van verwante rechten. Het Comité dringt er bij de Commissie op aan in de nabije toekomst ook op dit terrein met voorstellen tot harmonisatie te komen.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. *Inleiding*

3.1.1. Zoals hierboven in paragraaf 2.1 al is opgemerkt, acht het Comité de onderhavige richtlijn in het algemeen genomen in het belang van de Gemeenschap. Verder zou het in de geest van het bij Europese Akte gewijzigde Verdrag zijn dit onderwerp te behandelen d.m.v. de samenwerkingsprocedure en erover te beslissen met meerderheid van stemmen. Er moet niettemin wel een vraagteken geplaatst worden bij de juridische grondslag. In het Groenboek heeft de Commissie alleen artikel 100 A als mogelijke juridische grondslag genoemd. Nu heeft zij artikel 57, lid 2, eraan toegevoegd, dat betrekking heeft op zelfstandigen, maar dat over hun recht van vestiging gaat en geen algemene bepalingen m.b.t. het welzijn van die zelfstandigen bevat.

3.1.2. De negende overweging luidt:

„Overwegende dat het bij deze scheppende, artistieke en ondernemersactiviteiten in ruime mate om activiteiten van zelfstandigen gaat..."

Wanneer men de desbetreffende bedrijfstak onder de loep neemt, zal blijken dat een flink gedeelte van de activiteiten wordt uitgeoefend door grote maatschappijen. Zelfs artiesten zijn niet noodzakelijkerwijs zelfstandige beroepsbeoefenaren.

3.2. *Hoofdstuk I: Verhuur- en uitleenrecht*

3.2.1. Artikel 1: voorwerp van de harmonisatie

3.2.1.1. Onder lid 2 en lid 3 vallen niet uitlening tussen bedrijven en bibliotheken onderling, gebruik van werken als referentiebron of het lenen voor openbare voorstellingen.

3.2.1.2. De definitie van „verhuur" in lid 2 van artikel 1 dient zorgvuldig te worden nagezien, omdat ook „verkopingen" die in feite verhuringen zijn eronder moeten vallen.

3.2.2. Artikel 2: eerste houder en het voorwerp van het verhuur- en uitleenrecht

3.2.2.1. Het eerste lid van artikel 2 dient zo te worden geformuleerd dat duidelijk wordt dat het om de „eerste houder van het recht" gaat. Deze kan het recht overdragen. De houder van het verhuur- en uitleenrecht op een auteursrechtelijk beschermd werk dat onder dit artikel valt, hoeft niet noodzakelijkerwijs dezelfde persoon te zijn als de houder van het auteursrecht. De relatie tussen het auteursrecht en de in deze richtlijn behandelde rechten is met name m.b.t. filmproducenten niet duidelijk.

3.2.2.2. De in lid 2 van artikel 2 gebezigde term „toegepaste kunst" komt voor in de Berner Conventie, maar wordt daarin niet gedefinieerd; deze term zou dus hier nader moeten worden omschreven. Heeft de term bijvoorbeeld betrekking op gewone industriële voorwerpen? Zou het trouwens niet beter zijn vast te leggen op welke werken het recht van toepassing is, in plaats van te zeggen waarop het niet van toepassing is?

3.2.2.3. Zie voor artikel 3, hierboven paragraaf 2.2.1.

3.2.2.4. Zie voor artikel 4, hierboven paragraaf 2.2.2.

3.3. *Hoofdstuk II: Bescherming op het gebied van met het auteursrecht verwante rechten*

3.3.1. Artikel 5

Artikel 5 zou problemen van administratieve aard kunnen opleveren. Van de ene kant zou „hergebruik" van uitvoeringen de werkgelegenheid van „live" uitvoerende kunstenaars ernstig kunnen bedreigen. Van de andere kant zouden minder belangrijke uitvoerende kunstenaars belangrijke uitzendingen en andere evenementen op onredelijke wijze kunnen beperken. Voor het geval verschillende uitvoerende kunstenaars aan een uitvoering meewerken, kan wellicht een oplossing gevonden worden door het opnemen van een bepaling in de zin van artikel 8 van de Conventie van Rome, welke bepaling de lid-staten de vrijheid laat regels te stellen over de wijze waarop ujitvoerende kunstenaars zullen worden vertegenwoordigd bij de uitoefening van hun rechten.

3.3.2. Artikel 6

Heeft dit artikel betrekking op EG-onderdanen of ook op burgers van derde landen? Indien het laatste het geval is, stelt zich de vraag van welke derde landen en is dit op basis van wederkerigheid?

3.3.3. Artikel 7

3.3.3.1. In lid 2 van artikel 7 wordt een uitzondering gemaakt op het algemene recht verspreiding van kopieën van een werk te verbieden, in die zin dat het recht is uitgeput wanneer een kopie eenmaal door de rechthebbende of met diens toestemming in de Gemeenschap in het verkeer is gebracht. Dit komt niet overeen met het voorstel voor een richtlijn inzake computerprogramma's, waarin bepaald wordt dat het recht is uitgeput met de eerste verkoop van een kopie ergens in de Gemeenschap.

3.3.3.2. Ten einde piraterij op doeltreffende wijze te kunnen bestrijden, stelt het Comité voor aan lid 1 van artikel 7 na „... van het publiek stellen" toe te voegen:

„dan wel het voor die doeleinden invoeren, uitvoeren, aanbieden of in voorrad hebben".

3.3.3.3. Lid 2 van artikel 7 vormt slechts een codificatie van uitspraken van het Hof van Justitie (zie b.v. zaak 158/86) en zou weggelaten kunnen worden.

3.3.4. Artikel 8, lid 3

Wat is het doel van deze uitzondering?

3.4. *Hoofdstuk III: Duur*

3.4.1. Zie paragraaf 2.3 hierboven.

3.4.2. Artikel 10

Het is zinloos te spreken over de in de Conventie van Rome voorziene termijnen, omdat dat minimumtermijnen zijn. De lid-staten leggen uiteenlopende termijnen vast, waarvan sommige langer zijn dan de minimumtermijnen en andere niet.

3.5. *Hoofdstuk IV: Gemeenschappelijke bepalingen*

3.5.1. Artikel 11

Artikel 11 heeft betrekking op bestaande werken, maar het zal misschien moeilijk zijn deze nieuwe bepalingen van toepassing te doen zijn op werken waarover reeds contracten zijn afgesloten.

3.5.2. Artikel 12

De onderhavige richtlijn staat vanzelfsprekend niet op de lijst van richtlijnen die op 1 januari 1993 ten uitvoer moeten zijn gelegd. Gezien de tijd die nodig zal zijn om het gehele communautaire besluitvormingsproces rond te krijgen (raadpleging van Parlement en ESC, besluit door de Raad) en om op nationaal niveau de zeer ingewikkelde uitvoeringsvoorschriften op te stellen, lijkt de genoemde termijn van uiterlijk 1 januari 1993 niet haalbaar. Het Comité benadrukt echter dat moet worden voorkomen dat het voorstel onnodig wordt opgehouden.

Gedaan te Brussel, 3 juli 1991.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

François STAEDELIN